Taikus žmonių judėjimas už gyvosios gamtos išsaugojimą VšĮ „Girių inspekcija“

Kodas 306625563, Didlaukio g. 42-8, LT-08330 Vilnius, tel. +370 679 34089, el. paštas giriuinspekcija@gmail.com

LT487189900010700257

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

info@am.lt; ruta.kukulskyte@am.lt

PASTABOS IR PASIŪLYMAI

DĖL APLINKOS APSAUGOS KRITERIJŲ TAIKYMO VYKDANT ŽALIUOSIUS PIRKIMUS TVARKOS APRAŠO PAKEITIMO

2026 m. lapkričio 3 d. Nr. GI-2026-11-03-04

Vilnius

Teisės akto projektas: TAIS Nr. 26-13763

https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/c11ed5e0cc8b11f1a660f4c5849bb525

VšĮ „Girių inspekcija“, gindama gamtos ir visuomenės interesą, išnagrinėjo aplinkos ministro 2011 m. birželio 28 d. įsakymo Nr. D1-508 pakeitimo projektą (TAIS Nr. 26-13763). Suprantame siekį supaprastinti žaliųjų pirkimų reikalavimus, tačiau du siūlomi pakeitimai gali sumažinti patikrinamą aplinkosauginį rezultatą. Teikiame šias tikslines pastabas.

1. Neatsisakyti viso pastato tvarumo vertinimo reikalavimo (projekto 1.4.6 ir 1.4.7 papunkčiai)

Galiojančio 2 priedo 15.3 papunktyje nustatytas tam tikrų naujų ypatingųjų negyvenamosios paskirties pastatų tvarumo vertinimas, o 15.4 papunktyje – statybos darbų tiekėjo aplinkosaugos vadybos reikalavimas. Projektu šiuos reikalavimus siūloma paversti alternatyvomis, leidžiant taikyti tik vieną. Tokiu atveju rangovo ISO 14001 ar EMAS sistema galėtų pakeisti paties pastato tvarumo vertinimą, nors vadybos sistema savaime neįrodo pastato poveikio mažinimo projektavimo, statybos ir naudojimo etapais. 15.1 ir 15.2 papunkčių bei medienai taikomų minimalių kriterijų projektas tiesiogiai nekeičia, tačiau tai nepanaikina šios spragos.

Siūlome projekto 1.4.6 ir 1.4.7 papunkčius tikslinti taip, kad galiojančio 2 priedo 15.3 papunkčio pastato tvarumo vertinimo reikalavimas ir 15.4 papunkčio statybos darbų tiekėjo aplinkosaugos vadybos reikalavimas, kai abu taikytini, išliktų savarankiški ir kumuliatyvūs - atsisakyti siūlomos 15.3 punkto pirmosios pastraipos nuostatos, kad pakanka *„ne mažiau kaip vieno“* iš šių kriterijų.

2. Neleisti miško biomasės kuro automatiškai laikyti žaliuoju (projekto 1.2.6, 1.3 ir 1.4.10 papunkčiai)

Projekte yra siūloma panaikinti kuro ir degalų produktų grupei taikomus minimalius kriterijus. Dabartinis 2 priedo XIX skyrius biomasės kurą priskiria tinkamam žaliajam pirkimui pagal jo kilmę, tačiau savaime

neužtikrina konkrečios medienos kilmės atsekamumo ar poveikio miškų biologinei įvairovei vertinimo. Todėl mes neprieštaraujame, kad būtų atsisakyta kriterijaus, pagrįsto vien biomasės kilme. Tačiau siūlome aiškiai uždrausti automatiškai laikyti miško biomasės kuro pirkimą žaliuoju, jei neįrodytas kuro tvarumas, medienos kilmės teisėtumas ir tiekimo grandinės atsekamumas. Priešingu atveju viešieji pinigai gali skatinti miškų alinimą, o toks pirkimas būtų tik formaliai vadinamas žaliuoju. Reglamentas (ES) 2023/1115, kurio I priedas apima ir medienos kurą, skiedras bei granules (4401 pozicija), nustato su miškų naikinimo ir alinimo prevencija susijusius teisėtumo bei atsekamumo reikalavimus, tačiau vien šių minimalių pareigų vykdymas savaime neįrodo papildomo žaliojo pirkimo rezultato.

Siūlome papildomai žaliajam pirkimui netaikyti biomasės kuro iš didelės gamtinės vertės miškų: inventorizuotų Europos Bendrijos svarbos natūralių miško buveinių (net jei joms dar nesuteiktas formalus apsaugos statusas), kertinių miško buveinių (KMB), potencialių kertinių miško buveinių (pKMB), 120 metų ir vyresnių medynų, pirmykščių miškų bei dokumentuotą sengirių potencialą turinčių teritorijų. Tai papildomas, už teisėtumo minimumą griežtesnis žaliojo pirkimo kriterijus, grindžiamas miško biomasės tvarumo ir biologinės įvairovės apsaugos principais (Direktyvos (ES) 2018/2001 29 straipsnis, pakeistas Direktyva (ES) 2023/2413; Direktyvos 2014/24/ES 42 straipsnis).

Siūlome, kartu naikinant 2 priedo XIX skyrių, Tvarkos aprašo 4.4.4 papunktį papildyti nuostatomis: *„Miško biomasės kuro pirkimas negali būti laikomas žaliuoju vien todėl, kad kuras yra biomasė arba atsinaujinantysis energijos išteklius. Žaliuoju jis gali būti pripažintas tik tada, kai pirkimo dokumentuose nustatyti ir pagal pateiktus įrodymus patikrinti konkretaus kuro tvarumo, medienos kilmės teisėtumo bei tiekimo grandinės atsekamumo kriterijai, siekiant užtikrinti, kad viešosiomis lėšomis nebūtų skatinamas miškų alinimas. Žaliuoju taip pat nelaikomas biomasės kuras iš Europos Bendrijos svarbos natūralių miško buveinių, įskaitant inventorizuotas, bet nepatvirtintas ministro parašu, KMB, pKMB, 120 metų ir vyresnių medynų, pirmykščių miškų ar dokumentuotą sengirių potencialą turinčių teritorijų, neatsižvelgiant į formalų teritorijos apsaugos statusą; atitiktis tikrinama pagal žaliavos kilmės vietos duomenis.“*

Prašome šias pastabas užregistruoti ir pridėti prie TAIS Nr. 26-13763 derinimo medžiagos, jas motyvuotai įvertinti ir paskelbti vertinimo rezultatus. Teisėkūros pagrindų įstatymo Nr. XI-2220 5 straipsnio 2 dalies 4 ir 7 punktai bei 7 straipsnio 3 dalis numato konsultavimosi informacijos, su teisės aktų projektais susijusių dokumentų ir konsultavimosi rezultatų viešinimą TAIS. Apie rašto registraciją, paskelbimą TAIS ir priimtą sprendimą prašome informuoti el. paštu giriuinspekcija@gmail.com.

Atkreipiame dėmesį, kad Orhuso konvencijos 8 straipsnis įtvirtina visuomenės dalyvavimo rengiant norminio pobūdžio teisės aktus principus; tinkamas pastabų paskelbimas ir motyvuotas jų įvertinimas užtikrina tokio dalyvavimo veiksmingumą.

Pagarbiai

Vadovas Mindaugas Docaitis